

ლაზიკის დილემა – არჩევანი ორ ცეცხლს შუა

აიეტის სიტყვა

მომზადა ლევან ახვლედიანმა

მიზანი - მოსწავლეები გააანალიზებენ წყაროს - თომას მორის „უტოპიას“ და პასუხს გასცემენ დასმულ შეკითხვებს.

აქტივობაში წარმოდგენილია პირველადი წყარო - ტრაქტატი „უტოპია“, რომლის ავტორია ინგლისელი პოლიტიკოსი და მოაზროვნე თომას მორი. აქტივობა მოიცავს მხოლოდ რამდენიმე ამონარიდს ამ ნაწარმოებიდან და გარკვეულ წარმოდგენას გვიქმნის „უტოპიის“ შინაარსის შესახებ. წყაროს თან ახლავს რამდენიმე შეკითხვა, რომლებზე პასუხის გაცემაც მოსწავლეებს დაეხმარება, უკეთ გაიაზრონ XVI საუკუნის ინგლისურ ინტელექტუალურ წრეებში გამეფებული პოლიტიკური იდეები. ამ აქტივობის გამოყენებისას, მასწავლებლებს ეძლევათ სრული თავისუფლება - მათ შეუძლიათ შეცვალონ, დაამატონ ან განსხვავებული სახით ჩაატარონ წარმოდგენილი აქტივობები.

რეკომენდებულია, თომას მორის „უტოპიის“ და ჩვენ მიერ წარმოდგენილი ტომაზო კამპანელას „მზის ქალაქის“ შედარება; ეს ბოლო შეკითხვაშიცაა მოცემული.

წინამდებარე აქტივობა განკუთვნილია XI კლასის მოსწავლეებისთვის.

"რომაელები რომ სიტყვებითა და გეგმებით გვეპყრობოდნენ უსამართლოდ, ჩვენც კარგს ვიზამდით, რომ მუდამ ამგვარივე საშუალებებით დაგვეცვა თავი; მაგრამ ეხლა ნუთუ მისაღებია, რომ, იმ დროს როდესაც ისინი ყველაფერში საშინლად გვექცევინ, სამაგიეროს გადახდის შემთხვევას ვკარგავთ იმაზე, რომ ვყოყმანობთ და ვთათბირობთ? ხომ არავის შეუძლია იმის მტკიცება, თითქოს მტერი ბოროტ ქცევაში ჯერ არ იყოს შემჩნეული, და თითქოს მხოლოდ ეჭვები არსებობდეს, რომ ის ამგვარ აზრებსა და ზრახვებს ატარებს; არც საბუთების მოგონებაა საჭირო მისი, ვითომც დაფარული, ვერაგობის დასამტკიცებლად; საკმარისია გაიხსენოთ სახელოვანი გუბაზი, რომელიც ასე საცოდავად იქნა მოსპობილი, თითქოს ის ჩვეულებრივი ადამიანი ყოფილიყოს. გაქრა კოლხთა ძველი ღირსება და ამიერიდან ვეღარ ვეღირსებით იმას, რომ სხვებს ვმბრძანებლობდეთ: ისიც უნდა ვიკმაროთ, თუ მივაღწევთ იმას, რომ ძალიან არ დავგზავრონ იმათ, ვინც წინათ ჩვენი ქვეშევრდომი იყო, ნუთუ უკიდურეს უგუნურებას არ წარმოადგენს ის, რომ იმათ შესახებ, ვინც ეს ჩაიდინა, ჩვენ ვსხედვართ და ვმსჯელობთ, მტრებად ჩავთვალოთ ისინი თუ მეგობრებად? უნდა ვიცოდეთ, რომ მათი თავხედობა ამაზე არ შეჩერდება: თუ ჩვენ ამ ბოროტმოქმედებას უყურადღებოდ დავტოვებთ, ისინი არ მოგვეშვებიან და, გულხელდაკრეფილნი რომ ვისხდებით, უფრო შეუპოვრად აგვხდიან ნამუსს. იმათ, ვინც ემორჩილება, ისინი რა თქმა უნდა, უფრო თავხედურად ეპყრობიან და, ჩვეულებრივ ქედმაღლურად უყურებენ მოსამსახურეებს. მეფეც გაიძვერა ჰყავთ, რომელსაც ყოველთვის უხარია ცხოვრების პირობების არეულობა და ეს ბოროტმოქმედება რომ ასე ერთბაშად იქნა სისრულეში მოყვანილი, ცხადია, იმის წყალობით, რომ მეფე მხურვალედ მოუწოდებდა ამას, ხოლო სხვებმა ეს გულმოდგინედ შეასრულეს. მარტო ის კი არ არის, რომ მათ გაგვანადგურეს, თუმცა ჩვენ არც უსამართლობა ჩაგვიდენია და არც რაიმე მტრობა ყოფილა ჩვენს შორის. არამედ, რა ჩვეულებაც წინათ ჰქონდათ, იმასვე მისდევნ, თითქოს ერთბაშად შეეპყრას ისინი სიგიჟეს, სიძულვილს და ყველა სულ ამგვარ მოვლენას. სპარსელები კი ასეთი ხასიათისანი არ არიან. ისინი შორს არიან ამისგან. თუ ვინმე გაიხადეს თავში მეგობრად ისინი ცდილობენ უთუოდ დაიცვან სიყვარული; ხოლო მტრის მიმართ რისხვას განაგრძობენ მანამ, სანამ ის მტრად რჩება. მე ვინატრებდი კოლხეთის სახელმწიფოს ჰქონდეს მისი ძველი ძლიერება, მას არ დასჭირვებოდეს უცხო და გარეშე დახმარება და რომ ყოველგვარ საქმიანობაში, როგორც ომიანობის, ისე მშვიდობიანობის დროს მხოლოდ საკუთარ თავს ეყრდნობოდეს. მაგრამ, როდესაც ან ჟამთა ტრიალის, ან ბედის უკუღმართობის, ან ორივეს წყალობით ისეთ უძღურებაში ჩავარდით, რომ სხვათა ხელქვეითნი გავხდით ვფიქრობ, უმჯობესია იმათ ხელში ვიყოთ, ვინც უფრო კეთილის მსურველია, ვინც ურყევად იცავს კეთილგანწყობილებას თავისი თავისა და მოკავშირეთა მიმართ. ამრიგად, ჩვენ გავიმარჯვებთ ჩვენს ნამდვილ მტრებზე, თუ არავითარ შემთხვევაში არ დავტოვებთ დაუსჯელად იმ ჩადენილ ბოროტმოქმედებას და მივიღებთ საჭირო ზომებს, რომ უზრუნველი გავხადოთ ჩვენი მომავალი ცხოვრება. ზედმეტი და უშედეგო იქნება ის გაიძვერობა და ფლიდობა, რომელსაც ისინი მზაკვრული პირფერობითა და ხელოვნური მოპყრობით იყენებენ იმათ მიმართ, ვინც მათ დაენდო, და რომელთა საშუალებით ისინი

უსამართლო საქციელს ჩადიან, და ისინი ვეღარ გამოიყენებენ იმათ ჩვენ წინააღმდეგ, თუ მტერთან საერთო აღარაფერი გვექნება და აშკარად გამოვეთიშებით მას. თუ ისინი შეეცდებიან ჩვენთან შებმას მათ მოუხდებათ ბრძოლა ერთსა და იმავე დროს ლაზებთან და სპარსელებთან, ისიც მტრის მიწა-წყალზე, ესე იგი აქ, და ცხადია მათ შემოტევას ვერ გაუძლებენ. აი, ახლახანს არ იყო, რომ მიდიელთა მცირეოდენ ჯარს შეებნენ მთელი თავისი ჯარით და მაშინვე სასირცხოდ გაიქცნენ ისე, რომ დღემდე კი არ მოუთქვამთ სული იმ რბენისგან? ისინი, ასე ვთქვათ, ყველაფერში დამარცხდნენ, მხოლოდ სისწრაფით აჯობეს მღევრებს.

ამის ცხად და აშკარა მიზეზად შეგვეძლო ჩაგვეთვალა მათი სილაჩრე და ის, რომ შეუფერებელ გეგმებს ადგენენ. ეს ცუდი თვისებები ხომ ახასიათებს მათ, როგორც ჭეშმარიტად მათი კუთვნილი და თითქოს თანდაყოლილი. გარდა ამისა, ამ, ბუნებით თანდაყოლილ, ცუდ თვისებებს ემატება თავისი ნებით ჩადენილი ბოროტმოქმედება და უსამართლოდ სისხლის დაღვრის გამო უზენაეს მფარველობას მოკლებულებს უორკეცდებათ უბედურება. გამარჯვებას იარაღი კი არ განამტკიცებს ხოლმე, არამედ სათნოება; მაგრამ არა მგონია ბოროტმოქმედი და სისხლში გასვრილი ადამიანები ოდესმე ეზიარონ ამ კეთილ საწყისს. ამრიგად, თუ ჩვენ გონიერად ვიმსჯელებთ, არ უნდა მივემხროთ იმათ, რომელთაც კარგად აზროვნების უნარი არ გააჩნიათ და რომელთაც რისხვა ატებს ის, ვინც ყველაფერის გამგებელია. მაშასადამე, რომ სპარსელების მხარეზე გადასვლა ჩვენთვის ადვილი და სასარგებლოა და უზენაესსაც ესიამოვნება, ეს მტკიცდება საქმით და არა სიტყვით. ეს არ იქნება ჩვენი მხრით არც უსამართლო საქციელი, არც იმის მაჩვენებელი თითქოს ჩვენ ვერაგნი გამოვდექით. წინათაც ბევრჯერ მოუყენებიათ შეურაცხყოფა რომაელებს, მაგრამ ჩვენ საჭიროდ ვთვლიდით ძველ მდგომარეობაში დარჩენას. შეუფერებლად მიგვაჩნდა იოლი გამოსავალი იმ სხვადასხვა მიზეზთა გამო, რომელნიც, თუმცა საშინელი იყვნენ, მაგრამ მაინც მოსათმენი და არც თუ ძალიან აუტანელი. მაგრამ ჩემის აზრით, არ შეუფერება გონიერ ადამიანს, რომ ჩვენ სრულის მოდრეკით ავიტანოთ უდიდესი ვნებანი და აუნაზღაურებელი ზარალი, რომელთაც ჩვენ გვაყენებენ, და არაფრით არ შევებრძოლოთ ამ უწმინდურ და შეუფერებელ საქმეებს: ეს უფრო შეუფერება მხდალ და ლაჩარ ადამიანებს, რომლებიც თავისი უქნარობით სახელმწიფო საქმეებისადმი დაუდევრობას ამტკიცებენ. რაც შეეხება ამ უკანასკნელ მკვლელობას, არა მგონია სხვაგან სადმე მომხდარიყოს მაგაზე უფრო დიდი უბედურება, ან რომ მომხდარიყო, ასე იოლად ჩაევლო. ამიტომ არც ჩვენ უნდა დავტოვოთ უყურადღებოდ ეს საქმე: სასირცხო იქნება, თუ ჩვენ მეფეს დავივიწყებთ და მის მკვლელებს პირფერობას დავუწყებთ. ის რომ ეხლა აქ იყოს, საყვედურით აგვავესება და დაგვძრახავდა ჩვენი დაუდევრობის გამო, რომ ეს ბოროტმოქმედნი, იმის მაგიერ, რომ დიდი ხნის წინათ ყოფილიყვნენ გაძევებულნი, ჯერ კიდევ დაიარებიან ამ მიწა-წყალზე. მაგრამ ვინაიდან ამიერიდან ის ვეღარ გამოჩნდება ჩვენ შორის და ვერც სიტყვით მოგვმართავს, თქვენ თვითონ წარმოიდგენთ ეს კაცი. დე, ის წარმოუდგეს თქვენს გონებას, თითქოს ამ კრებაზე იყოს და მიგანიშნებდეთ თქვენ თავის ჭრილობაზე, მკერდზე და კისერზე, და თვისტომთ

სთხოვდეს ესლა მაინც გადაუხადონ მტერს სამაგიერო. მერმე, რომელი თქვენგანი დაუჭერს მხარს იმათ, რომელნიც ყოყმანობენ და კიდევ მსჯელობენ იმის შესახებ, სამართლიანია თუ არა კოლხების მხრით გუბაზის გლოვა? თუ ჩვენ შეუფერებლად მივიჩნევთ რომაელებისგან განდგომას და შევშინდებით, სიფრთხილე გვმართებს, რომ ამ ბოროტმოქმედების მონაწილეებად არ ჩავთვალონ, ვინაიდან დაუდევრობას ვიჩენთ და მიცვალებულის სისხლის აღებას ვაყოვნებთ; რომ მხოლოდ სიცოცხლეში ვეპყრობოდით მას სიყვარულით და სიკვდილის შემდეგ აღარც კი გვახსოვს, ამით უფრო მტკიცდება ჩვენი ორგულობა. თუ საქმეები კარგად მიდის, დიდი უგუნურება იქნება ძველ ნაცად წესებს ვუღალატოთ; ხოლო პირიქითა ვფიქრობ, უაზრობა იქნება, თუ ჩვენ, რაც შეიძლება მალე, არ შევეგუებით ახლად შექმნილ მდგომარეობას. სიმტკიცე გონიერების თვალსაზრისით უნდა განვსაჯოთ: არსებული მდგომარეობის მოთმენა ყოველთვის კი არ არის საქები, არამედ მხოლოდ მაშინ, როდესაც მას გონიერი მოსაზრებები ახლავს თან. მაგრამ როდესაც ისე ხდება, რომ უგულვებელჰყოფენ იმას, რაც უნდა ახსოვდეთ, ხოლო აკეთებენ იმას, რაც შეუფერებელია, მაშინ უფრო გასაკითხავია ის, ვინც ძველ ვითარებას მისდევს, ვიდრე ის, ვინც ახალს ემხრობა. და აი, ამას რომ შეიტყობენ ჩვენგან სპარსელები და გაიგებენ, ჯეროვანი სიყვარულით მოგვეპყრობიან და ჩვენთვის იბრძოლებენ, ვინაიდან ისინი კაცთმოყვარენი და გულკეთილნი არიან, და მეზობელთა ზრახვებსაც კარგად მიუხვდებიან ხოლმე; გარდა ამისა, ჩვენი ნებაყოფლობითი მიმხრობით ისინი მოკავშირედ იქნენ უადრესად გამოსადეგ ქვეყანას და მნიშვნელოვან ჯარს, რაც მათ ფულსა და ქონებას ურჩევნიათ. მაშ, სხვა ფიქრი რაღა საჭიროა, სასწრაფოდ შეუდექით საქმეს და გამოამჟღავნეთ თქვენი გულის ნადები: რომ გავაკეთებთ იმას, რაც სწორი და სამართლიანია და რაც სარგებლობას მოგვიტანს, - ამით ჩვენ უდიდეს სახელს მოვიხვეჭთ".

ასე ილაპარაკა აიეტმა და მთელი ხალხი აღფრთოვანდა და მაშინვე სიხარულის ყვირილი მორთო; იმ დღესვე აპირებდნენ სპარსელების მხარეზე გადასვლას.

ფარტაძეს სიტყვა

ჩვეულებრივი ამბავი დაგემართათ კოლხებო, რომ მეტად მოხერხებულად და წარმტაცად თქმულა სიტყვებმა გონება შეგირყიეს. უძლეველი რაღაც არის მჭერმეტყველება და ის თითქმის ყველას ამარცხებს, განსაკუთრებით კი იმათ, ვისაც წინათ მისი ძალა არ გამოუცდიათ; მაგრამ ეს სრულიადაც არ ნიშნავს იმას, რომ მას ვერ დაუპირისპირებთ გონიერ მოსაზრებას, რომელიც საქმის ნამდვილ ვითარებას ემყარება. ნათქვამი იმიტომ კი არ უნდა მოიწონოთ თქვენ, რომ ის თავისი მოულოდნელობით და უჩვეულობით მიგაჩნიათ დამარწმუნებლად, არამედ მხოლოდ მაშინ, თუ ის მიზანშეწონილია და სასარგებლო. რაგინდ სასიამოვნო არ უნდა იყოს ნათქვამი, უნდა ამოირჩიოთ იქიდან ის, რაც უმჯობესია: იმის აშკარა საბუთად, რომ თქვენ მოტყუვდით, ის გამოდგება, რომ თქვენ ასე ადვილად დაარწმუნებინეთ თავი აიეტს. რაც უფრო მეტ წარმტაც სიტყვებს იხმარს ის, მით უფრო სწრაფად მიიზიდავს გულუბრყვილო მსმენელს. ასე დაგემართათ თქვენც: ვერც კი შეამჩნიეთ, როგორ მოსტყუვდით. სხვა თუ არაფერი, ის კი მაინც

ნათლად უნდა შეგემჩნიათ, რომ მან იმთავითვე წამოაყენა სულ სხვა საკითხი, სრულიად განსხვავებული იმ საკითხთაგან, რომელთა გამო ჩვენ აქ მოვსულვართ. მისი სიტყვებით ისე გამოდის, თითქოს თქვენ ყველანი ამტკიცებდეთ, რომ მომხდარი ამბავი არ იყოს საშინელება, რომ ამ საზიზღარ მკვლელობას არ ჰკიცხავდეთ და მხოლოდ იმის შესახებ მსჯელობდეთ, დამნაშავენი არიან თუ არა გუბაზის მკვლელები; თვითონ კი მკვლელობის დანაშაულს არ ეხება და უამრავ სიტყვას ხარჯავს იმაზე, რაც ცნობილია. მე კი ვამბობ, რომ წყეული და შეჩვენებული არიან ისინი და რომ მე უდიდესი სიამოვნებით ვუყურებდი მათ საშინელ სასჯელს, ვუყურებდი არა მარტო მათ დაღუპვას, რომელთაც განგმირეს გუბაზი და საკუთარი ხელით ჩაიდინეს ეს მკვლელობა, არამედ ყველა იმათსაც, რომელთაც შეეძლოთ შეეფერხებინათ ეს მკვლელობა და არ შეაფერხეს და აგრეთვე იმათსაც, რომელთაც ეს მკვლელობა გაეხარდათ და არც თუ ისე აღშფოთდნენ. თუმცა მე იმას ვფიქრობ, მაგრამ სპარსელების მხარეზე გადასვლა მაინც არ იქნება სასარგებლო: არავინ არ მიიჩნევს საჭიროდ მივიდოთ და გავიზიაროთ ის აზრი, თითქოს თუ რომაელებმა ჩაიდინეს უკანონობა, აუცილებელი იყოს ჩვენც გამოვეთხოვოთ მშობლიურ წესებს და იმ ვერაგებს კი არ გამოვუცხადოთ ჩვენი გულისწყრომა, არამედ თვითონ მოვიპოვოთ ამგვარივე სახელი. ესლა აღარ არის საჭირო იმაზე ფიქრი, რაც მოხდა; ნუ ავყვებით მსჯელობის დროს მოწოლილ ბოღმას და გულისტკივილს, რომ არ დაკვარგოთ მოსაზრების უნარი. შევინარჩუნოთ უნარი უკეთესის არჩევისა. გამოვიჩინოთ ჩვენი მწუხარება იმის დასამტკიცებლად, რომ დაუდევრობას არ ვიჩენთ, და მოვისაზროთ მომავლისათვის, თუ როგორ მოვაგვაროთ საქმეები უფრო უკეთ. უგუნური ადამიანები სულ მუდამ დასტირიან განვლილ უბედურებას, ხოლო გონიერნი არ ისპობენ მომავლის იმედებს.

მაგრამ აიეტი, რომელიც დიდი ხანია მიდიელების მომხრობას იჩენს და მოწადინებულია ჩვენ გადაგვიყვანოს მათ მხარეზე, ცდილობს შეგვაშინოს და გვიმტკიცებს, რომაელები არ იკმარებენ იმას, რაც გაბედეს, კიდევ მეტი უბედურება მოგველისო. ამბობს იმასაც, მათ დიდი გაიძვერა მეფე ჰყავთო, რომელიც თვითონ არის მკვლელობის სულის ჩამდგმელი; დიდი ხანია ეს მკვლელობა მომზადებული და მოფიქრებული იყოო. ამას ამბობს ის და აქებს და აღიდეbs სპარსელებს. ის ფიქრობს, რომ ამ გზით დაგვარწმუნებს ჩვენ და ჩვენც ახლავე ჩვენი საკუთარი ფეხით ვეახლებით აშკარა მტრებს და ხვეწნას დაუწყებთ. მოუფიქრებლად გვიდგენს გეგმებს, არღვევს და ანგრევს კრების წესრიგს და ამ კრებას მიზანს უკარგავს. კრება ხომ ჩვეულებრივ, წინასწარ იხილავს მუდამ და მსჯელობს, რომ კარგად გასინჯოს ის, რაც არ არის ნათელი; ხოლო როგორც კი მიაგნებს იმას, რისი გაკეთებაც არის საჭირო, მაშინ უნდა შევასრულოთ დადგენილება. ამან კი ბოლო თავში გადაიტანა და, ვიდრე ჩვენ საბოლოოდ რასმე გადავწყვეტდეთ, ის უკვე შეუდგა შესრულებას. რაღა აზრი აქვს კრებას, თუ ჯერ დადგენილება იქნება და მერე კრება? თქვენ, კოლხებო, პირიქით, სხვა წესს უნდა მისდიოთ: დამოუკიდებელი მსჯელობა იხმაროთ და დაადგეთ იმ გზას, რომელიც სასარგებლო იქნება. თუ ჩვენ ასე ვიმსჯელებთ, მაშინვე ცხადი გახდება, რომ არც რომაულ რაზმებს, მითუმეტეს არც მათ მეფეს არ მოუწყვიათ შეთქმულება გუბაზის წინააღმდეგ. ხომ თვით მათ შორისვეა გავრცელებული ხმები და ერთხმად აღიარებული, რომ რუსტიკე და მარტინე, რომელთაც შურდათ გუბაზის წარმატება, აჰყვნენ თავიანთ ბოროტ ზრახვებს და დანარჩენი სარდლები არა თუ მათ არ ეხმარებოდნენ, არამედ აშკარად სწუნდნენ. უმართებულო იქნებოდა და მიზანშეუწონელიც ორი კაცის დანაშაულის გამო უარი ვთქვათ საზოგადოებრივ კანონებზე, რომელთა დაცვა აგვიღია ჩვენ თავზე, და ასე იოლად შეგვეცვალა მთელი სახელმწიფო წყობილება და ცხოვრება, რომელსაც მშვენივრად შევეგუეთ. იმათ მიმართ

კი, რომლებიც ამ ქვეყანას სდარაჯობენ და მრავალნაირ ხიფათში ვარდებიან იმის გულისათვის, რომ ჩვენ უდარდელი ცხოვრება მოგვანიჭონ, გამცემლები გამოვსულიყავით; ყველაზე უფრო უწმინდური საქმე ის იქნება, რომ ასეთი საქციელით ჩვენ შევბღალავთ მართლმორწმუნეობას. აბა, სხვას რას დაემსგავსება ჩვენი საქციელი, თუ მივემხრობით უზენაესი არსების სასტიკ მტრებს? თუ ისინი აგვიკრძალავენ ჩვენი საღმრთო წესების შესრულებას და თავიანთ წესებზე გადაგვიყვანენ, ამაზე უფრო სამძიმო რა უნდა განვიცადოთ? სპარსელებმა რომ კიდევაც ნება დაგვრთონ და ჩვენ ნებაზე მიგვიშვან, სულ ერთია - მაინც არ ექნებათ ჩვენს მიმართ კეთილი განწყობილება და ნდობა: მათი მოპყრობა ჩვენდამი ვერაგული და არასაიმედო იქნება და მარტოოდენ სარგებლიანობის თვალსაზრისით დანახული. ნდობა შეიძლება იყოს მხოლოდ მაშინ, როდესაც მათ შორის აზრთა ერთიანობაა. ჰო და, აბა, რის გულისათვის უნდა გადავიდეთ, კოლხებო სპარსელების მხარეზე. დავუშვათ, რომ სპარსელები სანდონი არიან და ჩვენთან დადებულ პირობებს ყოველთვის შეასრულებენ. ესეც რომ მივიღოთ, და მაშასადამე, აღარავითარი დაბრკოლება აღარ გვედობებოდეს, მაინც ჩვენი ძალები საკმარისი არ იქნება იმისათვის, რომ ჩვენი განზრახვა სისრულეში მოვიყვანოთ და სპარსელების მხარეზე გადავიდეთ. როგორ შევძლებთ ჩვენ სხვის მხარეზე გადასვლას, როდესაც თავზე გვადგანან რომაელები, რომელთაც ამდენი ვაჟკაცი ჰყავთ დარაზმული საუკეთესო სტრატეგოსების ხელმძღვანელობით? როგორღა შევძლებთ საშინელი სასჯელის თავიდან აცდენას, როდესაც ისინი, რომლებმაც უნდა აღმოგვიჩინონ დახმარება, ჯერ კიდევ შორს, იბერიაში, აყოვნებენ და ზღაზვნით მოიწევენ წინ, ხოლო ისინი კი, რომელთაგანაც სასჯელს უნდა ველოდეთ, მთელ ამ ქვეყანას ფლობენ და ჩვენს ქალაქებში ცხოვრობენ?

მართალია, ეს სახელოვანი კაცი გვიმტკიცებს, რომაელები ჩვენს იერიშს ვერ გაუძლებენო, და საბუთად მოჰყავს ამას წინათ მომხდარი შემთხვევა. მაგრამ ვინ არ იცის, რომ ბრძოლის შედეგები უთუოდ განსაზღვრულ პირობებს არ ექვემდებარება და რომ, ვინც ახლა შემთხვევით დამარცხება განიცადა, მუდამ იმნაირივე უბედურების ლუკმა არ იქნება? პირიქით, ხშირად გამარჯვება ბედის უკუღმართობას გამოასწორებს ხოლმე და დამარცხებულებს ხვდება წილად. ამიტომ ჩვენ იმ იმედით, რომ რომაელები ამიერიდანაც ყოველთვის დამარცხებულნი აღმოჩნდებიან ბრძოლაშიო, არ გვმართებს ზომაზე მეტად ვიყოთ დამშვიდებულნი. და, რასაკვირველია, აქედან ჩვენ ის დასკვნა არ უნდა გამოვიტანოთ, რომ ადვილად ვაჯობებთ მათ. ხომ საფიქრებელია, რომ, რახან წინათ შეცდომები დაუშვეს, გამოცდილებით ისწავლიდნენ, თუ რას უნდა ერიდონ, და ამიერიდან იზრუნებენ, რომ შეცდომა გამოასწორონ. რა საქციელის ჩადენის შესაძლებლობა დარჩება სხვებს, თუ ჩვენ გადადგომით ვუპასუხებთ რომაელთა ამ წყალობას, რომელიც გვიცავს ჩვენ, როგორც საჭიროა, და რომლის მეოხებით ჩვენ მშვიდად ვცხოვრობთ? ამიტომ ნურავინ ნუ ცდილობს წარმოგვიდგინოს აქ მიცვალებული გუბაზი, სრულიად არა ვაჟკაცურად მოტირალი, რომელიც თითქოს თავის ჭრილობას უჩვენებს თვისტომთ და ევედრება მათ შეიბრალონ იგი. იქნებ ეს შეეფერებოდეს საცოდავ და სუსტ არსებებს, მაგრამ ეს არ შეეფერება მეფეს, ისიც ლაზთა მეფეს, მით უმეტეს გუბაზს, ის რომ აქ იყოს, უეჭველია მოგვიწოდებდა არ მივცემოდით სასოწარკვეთილებასა და გულაჩუყებას, არამედ აღვჭურვილიყავით კოლხის თავისუფალი შეგნებით, ვაჟკაცურად აგვეტანა უბედურება და არაფერი სასირცხო და მამა-პაპური წესების შემბილწველი არ ჩაგვედინა. მაგრამ მე მეშინია, ვაითუ მხოლოდ იმის გამოც, რომ ასეთი რამ გავიფიქრეთ და განვიზრახეთ, უდიდესი სასჯელი მოგვეზღოს. მე იმ აზრისა ვარ, რომ საჭიროა რომაელთა მეფეს ვაცნობოთ მომხდარი ამბავი, რათა იგი სათანადოდ მოეპყრას მკვლელობაში

დამნაშავეებს, და თუ ის ამას იზამს, ამიერიდან მოისპობა ჩვენი უთანხმოება რომაელებთან: კვლავ ერთად ვილაშქრებთ, ძველებურად ერთად გავწევთ ცხოვრების ჭაპანს. თუკი ის უარყოფს ჩვენ თხოვნას, მაშინ უნდა მოვითათბიროთ, მიზანშეწონილი იქნება თუ არა მეორე გზას დავადგეთ...

აქტივობების ხანგრძლივობა 2 გაკვეთილი

წინაპირობა:

1. მოსწავლეებს გავლილი აქვთ თემა - „დიდი ომიანობა ეგრისში“. მათ იციან თუ რა როლს ასრულებდა ლაზიკა(ეგრისი) VI საუკუნის ბიზანტიისა და სასანიანთა ირანის დაპირისპირებაში.
2. მოსწავლეები იციან გუბაზ მეფის მკვლელობის კონტექსტი, როგორც მოვლენა, რომელმაც ლაზიკა მძიმე არჩევანის წინაშე დააყენა – დარჩენილიყო ბიზანტიის მხარეს თუ გადასულიყო სპარსელების მხარეს.

შესავალი:

მოცემულ ორ ტექსტში ასახულია ორი გავლენიანი პიროვნების, ფარტადისა და აიეტის გამოსვლები, რომლებიც ცდილობენ კოლხების დარწმუნებას საპირისპირო გადაწყვეტილებების მიღებაში.

აქტივობა N1.

მოსწავლეები ინდივიდუალურად კითხულობენ ორივე ტექსტს (ფარტადის და აიეტის სიტყვებს).

კითხვის დროს მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება, ფანქრით მონიშნონ ან ცალკე ფურცელზე ჩაინიშნონ შემდეგი საკითხები თითოეული გამოსვლისა:

- მთავარი გზავნილი/მოწოდება.
- ძირითადი არგუმენტები (რატომ უნდა მიჰყვნენ მათ რჩევას).
- მოწინააღმდეგე მხარის კრიტიკა.
- რიტორიკული ხერხები (ემოციური მიმართვები, კითხვები, მაგალითები).
- მომავლის ხედვა/პროგნოზი (რას ჰპირდება თითოეული მხარე არჩევანის შემთხვევაში).

აქტივობა N2.

ჯგუფური მუშაობა და არგუმენტების შედარება.

მასწავლებელი ყოფს კლასს 3-4 კაციან ჯგუფებად.

თითოეული ჯგუფი განიხილავს ორივე სიტყვას და ჯგუფურად ავსებს შემდეგ შედარებით ცხრილს (შეგიძლიათ დაფაზე დახაზოთ ან დაურიგოთ):

მასწავლებელთა საყურადღებოდ: მოსწავლეებისთვის განკუთვნილ ვარიანტში ფარტადისა და აიეტის არგუმენტები მოყვანილი არ იქნება. მოსწავლეებმა თვითონ უნდა შეავსონ ეს გრაფები.

კატეგორია	ფარტადის არგუმენტები (ბიზანტიის სასარგებლოდ)	აიეტის არგუმენტები (სპარსეთის სასარგებლოდ)
გუბაზის მკვლელობა	ბიზანტიის იმპერიის ცენტრალური ხელისუფლების (მეფის) უდანაშაულობა; კონკრეტული სარდლების დანაშაული; მოთხოვნა სამართლის აღსრულებაზე.	უდავო დანაშაული, რომელსაც პასუხი უნდა გაეცეს; ბიზანტიელთა საერთო ვერაგობის ნიშანი; მეფის უშუალო მონაწილეობა.
პოლიტიკური	ბიზანტიურ კანონებზე უარის თქმა უგუნურებაა; სახელმწიფო წყობილების შენარჩუნება; ბიზანტიის მოკავშირეობა უსაფრთხოებას უზრუნველყოფს.	ბიზანტიელთა თავხედობა გაიზრდება; საჭიროა სამაგიეროს გადახდა; სპარსელები სანდო და ერთგული მოკავშირეები არიან; კოლხეთის ძველი ღირსების აღდგენა.
სამხედრო	ბიზანტიელთა სამხედრო ძალაუფლება და ადგილმდებარეობა (ქალაქებში ცხოვრობენ); სპარსელების სიშორე და ნელი მოძრაობა; რომაელთა წინა მარცხი დროებითია, გაითვალისწინებენ შეცდომებს.	ბიზანტიელები ლაჩრები არიან, უკვე დამარცხდნენ; სპარსელები და ლაზები ერთად ადვილად დაამარცხებენ ბიზანტიელებს; სპარსელების სამხედრო სიძლიერე და მოწინააღმდეგის მიმართ მეუპოვრობა.
რელიგიური/კულტურული	ბიზანტიის რელიგიური (მართლმადიდებლობის) მტრების მხარეზე გადასვლა უწმინდური საქციელია; რელიგიური თავისუფლების დაკარგვის საფრთხე.	ღმერთის მფარველობის დაკარგვა ბიზანტიელთა სისხლისღვრის გამო; სპარსელების მხარეზე გადასვლა ღმერთს ესიამოვნება.
ზნეობრივი/ეთიკური	გონიერება ემყარება რეალობას და არა სიტყვებს; მომავლის იმედი და არა წარსულის გლოვა; არავაჟკაცური იქნება სასოწარკვეთა; გუბაზი არ ისურვებდა ღალატს.	ყოყმანი უგუნურებაა, როდესაც მტერი საშინლად იქცევა; დანაშაულის დაუსჯელად დატოვება; გუბაზი შეარცხვენდა მათ, ვინც მკვლელებს აპატიებდა; სიმტკიცე გონიერებიდან მომდინარეობს.

რიტორიკა/გავლენა	სიმშვიდის და ლოგიკისკენ მოწოდება; აიეტის სიტყვის "წარმტაცობაზე" მითითება; გუბაზის "არავაჟკაცურად მოტირალი" სახის კრიტიკა.	ემოციური მიმართვა; გუბაზის "საცოდავად მოსპობილის" ხსენება; გუბაზის "ჭრილობების" წარმოდგენა; მსმენელის აღფრთოვანება.
------------------	---	---

აქტივობა N3.

ჯგუფების პრეზენტაციები

თითოეული ჯგუფი მოკლედ წარმოადგენს თავის მიგნებებს ცხრილის მიხედვით. მასწავლებელი აფიქსირებს ძირითად არგუმენტებს დაფაზე, ხაზს უსვამს საერთო და განსხვავებულ ასპექტებს.

აქტივობა N4.

დისკუსია და შეჯამება.

მასწავლებელი სვამს კითხვებს, რომლებიც ხელს შეუწყობს დისკუსიას:

- რა იყო თითოეული მოსაუბრის მთავარი სტრატეგია მსმენელის დასარწმუნებლად? (მაგ., ფარტაძე ლოგიკაზე, აიეტი ემოციაზე).
- რომელი მოსაუბრის არგუმენტები იყო უფრო ძლიერი/დამაჯერებელი და რატომ? დაასაბუთეთ ტექსტზე დაყრდნობით.
- უფრო ეფექტურად რომელმა მოსაუბრემ გამოიყენა რიტორიკული ხერხები და რატომ?
- როგორ ფიქრობთ, რა ისტორიული შედეგები მოჰყვა ლაზიკის საბოლოო არჩევანს? (აქ მოსწავლეებს შეუძლიათ მოკლედ შეეხონ ეგრისის ომს და მის შედეგებს).
- რა ისტორიული გაკვეთილების გამოტანა შეგვიძლია ამ დილემიდან? (მაგ., კრიზისული გადაწყვეტილებების მიღება, პროპაგანდის გავლენა, ეროვნული ინტერესების დაცვა).
- როგორ ფიქრობთ, დღეს თუ გვხვდება მსგავსი დილემები (სახელმწიფო დონეზე, ინდივიდუალურ დონეზე) და რა მნიშვნელობა აქვს ამ შემთხვევაში არგუმენტების სწორად გააზრებას?

აქტივობა N5

საშინაო დავალება (სურვილისამებრ):

დაწერეთ ანალიტიკური ესე (200-250 სიტყვა) თემაზე: "ლაზიკის არჩევანი: რომელი მოსაუბრის არგუმენტები იქნებოდა უფრო დამაჯერებელი ჩემთვის და რატომ?"

მოიძიეთ და წარმოადგინეთ მოკლე ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ როგორ განვითარდა მოვლენები ლაზიკაში გუბაზის მკვლელობის შემდეგ და რა ისტორიული შედეგები მოჰყვა მას.